

Koolmeister kolmandat põlve

Kostivere Põhikooli õpetaja Karin Harju tööd tunnustati tänavu Harju maakonna Aasta Õpetaja tiitliga.

Õpetajate päeva eel see uudis tuli ja andis mulle põhjust Karin Harjuga kohtumiseks. Üks põhjus oli veel. Nimelt oleme Kariniga kursusekaaslased. Aga juba ammu ei olnud me teineteist näinud ja seda põnevam oli minna ja leida kallis kooliõde peaaegu samasugusena, nagu ta mu aasta-kümnete taguses mälus oli säilinud – siirana ja rõõmsameelsena.

Õpetajaamet geenides

Kutsevalik ei olnud Karinile raske. Tema ema ja tädi olid õpetajad, hiljem sai ta teada, et vanaisagi pidanud kunagi koolmeistriametit. Perekonna pesa, kui nii võiks öelda, on Lõuna-Eestis, seal võttis ema väikese tütre sageli koolimajja kaasa ja nõnda harjus tüdruk ema ametit omaseks pidama. „Nagu näitlejate lapsed, kes on lavatagust elu näinud väiksest peale, nad tunnevad seda ja valivad selle, kui aeg sealmaal,“ võrdleb Karin.

Ta mäletab, et sel kevadel, kui Jüri Gagarin kosmosesse lendas, kolis perekond Raasikule. Olid mingid perekondlikud põhjused, isa sai parema töökoha ja Karin läks Pikavere kooli VI klassi. Mõne aasta pärast sai valmis Raasiku kool, mille esimeses lennus lõpetas ka Karin. Tema kirjandushuvi pärineb samuti kodust. Neil oli palju raamatuid ja Karin õppis lugemise varakult selgeks. „Televisoorit polnud, mis selle ajaga siis ikka peale hakata,“ arvab ta nüüd. „Ema loeb praegugi palju. Ja soovitab ka mulle vahetevahel mõnd raamatut.“ Õpetaja ju. Õnnelik inimene, mõtlen ja ütlen, pidades silmas neid mõlemaid. Karin on sama meelt: „Jah. Ema on eluga kursis ja saab hakkama. Muidugi käin tihti teda vaatamas, õnneks elab ta lähedal. Istun jalgrattale ja sõidan. Leian, et seda ühist aega, mis meil jäänud, peaks ära kasutama.“

Oma koha otsingud

Pärast instituudi lõpetamist suunati Karin Harju koos 7-8 vastvalminud pedagoogiga Rapla keskkooli. Klassis vaatas õpetajale vastu oma nelikümmend silmapaari, lisaks anti noortele õpetajatele kohe ka klass juhatada ja muidki ülesandeid, ikka terve koorem selga. „Mis meil muud teha oligi,“ muigab Karin. Koduks oli internaaditu-

ba, kaks õpetajat koos. „Tudengipõli justkui jätkus. Üle koridori oli teine samasugune, kahe algaja õpetajaga tuba. Aasta pärast olukord muutus, keegi abiellus, keegi läks mujale elama, mulle anti tuba ühiskorteris, siiski mitte omaette. Sain Raplas kõva kooli, aga kolleegid olid toredad ja ikka meenutan seda aega hea sõnaga. Võibolla ka sellepärast, et sinna jäid noorusaeg ja paljud head tuttavad.“

Pärast „sundaega“ pühkis Karin Harju Rapla tolmu jalgelt ja siirdus Tallinna tööle. Keegi soovitanud huvitavat tööd Eesti Näitustel. Paraku hiilgas see kuld üksnes eemalt. Kahe aasta jooksul metoodikutööd tehes sai selgeks, et paljude ametkondadega suhtlemine ja erinevate inimeste töö eest vastutamine ei ole just see, millest unistada. Tihti jäi mõni asi topama, keegi unustas midagi, kellele sa seda seletama lähed. Korraliku inimesena oli õigem lihtsalt oma teed

Võibolla see on omaette väärtus, et sa ei jookse teisi jalust maha ega roni ükskõik mis hinnaga esiplaanile.

minna. Sõna läks lendu ja peatselt selgus, et Jõelähtme koolis vajatakse eesti keele ja kirjanduse õpetajat. Aasta oli siis 1975.

„Sa oled kolmkümmend kolm aastat siin töötanud,“ küsin üle. „Tuleb nii välja.“ Hetkeks tundub mulle, et ta on justkui isegi pisut üllatunud. „Ma tahtsin küll kooli tagasi, aga mitte enam suurde. Jõelähtme oli just see paras.“ Pole sugugi paha kulutada selle oma ja õige otsinguiks viis aastat, pealegi andsid need aastad kogemusi ja teritasid pilku. Mõni inimene otsib terve elu, aga ikka ajaks nagu tuult väljal taga.

Jõelähtmest, nostalgiaga

Jõelähtme oli justkui kirikukool, tegelikult muidugi tavaline kool, mis asus kunagises leerimajas. Ümbrus on seal kaunis. Karin meenutab: „Oli armas tunne, kui hommikuti majja sisse astusid. Koolitädi oli märjad puud koridori kuivama toonud, ahjud pandi küdema, meil oli ahjusoe majas. Eluasemeks oli mul toona nn õpetajate maja Koogil, ühes majaotsas elasid õpetajad, teises oli apteek. See oli mu päris esimene omaette elamine. Algasajast seal pärineb ka üks piinlik lugu. Mu pliidil olid kivid sisse

kukkunud ja sõbranna isa tuli vaatama, ta oli selliste töödega tuttav. Mõtlen siiani, kuidas teine inimene võib parimat soovides, aga sinuga nõu pidamata sulle meeolehämi teha. Tema võttis nimelt kätte ja helistas haridusosakonda, et mis see olgu, sääraseid tingimused õpetaja jaoks. Sain sellest alles hiljem teada. Nagu sellestki, miks mõni kolleeg mind iseäraliku pilguga vaatas: näe, missugune, alles tuli siia ja kohe tahab ei tea mida.“ Mõtlen selle

loo tänasesse konteksti ja küsin Karinilt, ega ta juhtumisi praegu ei tahaks sissekukkunud pliidiga korteris elada. „Ilmselt mitte,“ vastab ta pisut nagu eemal olles. Selgub, et mõtetes käib ta parajasti piki tolleaegaet kooliteed. „Mõnikord talvel tuiskas nii kõvasti, et buss ei tulnud hangedest läbi ja siis me sumpasime kõhuni lumes vapralt Koogi külast koolini, üle vana silla, rahvamaja juurest mööda. Umbes kolm kilomeetrit tuli seda maad. Hiljem, kui olin Kostiverre korteri saanud, aga kool asus veel Jõelähtmes (nagu teada, viidi Jõelähtme kool üle Kostiverre – L.K.) sõitsin hommikuti koos õpilastega bussiga kooli. Õhtupoole tulin jalgsi üle urgete koju, oli väga mõnus jalutuskäik, kolm kilomeetrit pikk, sai rahus oma mõtteid mölgutada. See pani justkui päevale punkti.“

Huvitav, kuidas noorel õpetajal suhted lapsevanematega olid, kas õpetaja sõna ikka siin ka luges, uurin koolmeistrielu teist poolt.

„Meil oli kaks omamoodi keskust, Kostivere ja Neeme. Neeme vanematega olid justkui südamlikumad suhted. Aga sel ajal ei suhelnud kool ja kodu nii nagu praegu. Nüüd on meil arenguestlused jms.“ Elu oli lihtsam ja loomulikum. Aga aeg areneb ja katsu sa maha jääda, liiati, kui oled õpetaja. Luubi all niikuinii. Ei tohi kõva häälega naerda näiteks. Karin on päri: „Seda kindlasti. Eriti niisuguses väikses kohas. Mu tutvusringkond on üpris kitsas, ma naudin nende seltskonda, kellega on ühised huvid. Ma pole ka noorena laulukooris ega rahvatantsus käinud, mu poeg oli siis väike ja ma tegutsesin rohkem teises plaanis.“

Teine plaan

„Olen esikohale seadnud kodu. Ma ei ela selleks, et ainult tööd teha, ma tahan elust ka muul moel rõõmu tunda. Mul on pojaga vedanud, me oleme väga lähedased. Olen vanaema, mu lapselaps läks esimesse klassi. Nüüd jagame koos neid rõõme ja muresid. Mulle meeldib reisida. Olen käinud Euroopas neis kohtades, mis mulle sügavat huvi on pakkunud, vana kultuuri ja ajalooa paikades. Esimene suurem reis viis Prantsusmaale, olin ammu igatsenud ja arvasin, et ei satugi elus sinna. Kunagi käisin Lauri Leesi juures prantsuse keelt õppimas. Praktika jäi siis puudu, rääkida ei julge, aga loetust saan aru. Itaalia kultuur tekitas heas mõttes stressi, Rooma, Vatikan, Firenze jätsid unustamatu mulje. Üks suur elamus oli Vesuuvi jalamile ronimine, leian, et olin tubli, et selle ette võtsin. Olen püüdnud kõik kaasa teha, mis pakutakse. Schveits, Austria, eriti Viin, aga ka London on mind vaimustanud. Nüüd tahaksin pilgu kuhugi kaugemale saata.“

Võtan endale voli imestada, kuis küll õpetaja paljuräägitud väike palk seda kõike võimaldab. Karin annab vapralt vastu: „Toetust ma küsinud ei ole, sõidan ikka oma raha eest. Poeg on ka leidnud võimalust toetada. Tõsi küll, ta imestab, miks ma suvise palavusega mööda linnu ringi käin ja soovitab vahelduseks hoopis sügisel soojal maal puhata. Aga ma tahan ju ikka midagi näha ja sügisel olen koolis. Võibolla kunagi siis, kui ma koolis enam ei tööta, istun palmi all.“

Üks huviala veel lisaks reisimisele

sisustab Karini aega – jooga. Küll vaid enese vormis hoidmiseks, nagu ta ise väidab. Tervise üle ei kurda ta tõesti. Ega millegi muu üle samuti, nagu hea lugeja on ehk juba märganud. „Elus on palju head ja ilusat, mille üle võiks rõõmu tunda,“ usub Karin.

Kostivere koolis

Kostivere on Karin Harjule juba pikki aastaid nii elu- kui töökoht. Juba ammu pole ta mõelnud, et võiks muud tööd teha, õpetajaamet on omane ja õige. Mõistagi on kool palju muutunud, alates kasvõi sellest, et lapsi on klassis ligi poole vähem kui varem. Kahjuks on ka laste lugemisharjumus endisest palju väiksem ja see kurvastab eesti keele ja kirjanduse õpetajat, kes saab kohe aru, missuguses kodus peetakse lugemist oluliseks, missuguses mitte. Huvitaval kombel läheb tema, vihikupakk kaenlas, ikka veel põnevusega koju, mitte ei nurise omaette, et jälle see lõputu kirjalike tööde parandamine. „Kui mõnest kirjandist leiad tera, teeb rõõmu. Mul on olnud säravaid lapsi ja kui nad on läinud, mõtlen, kas selliseid enam mu klassi satub. Õnneks on ikka tulnud järgmised, vahel on nad lihtsalt varjus olnud. Hiljuti kirjutasid õpilased kirjandi teemal „Ühel sügispäeval ...“ Väga huvitavaid lugusid oli, kolm kõige omanäolisemat panime üles teistele lugemiseks. Almanahhi „Koolikaja“ tegemisel olid õpilased väga palju abiks ja rõõmu tegi, et ma ei pidanud neid sundima ega mööda maja taga otsima, nad tulid ise. Oleme aastaid välja andnud ka kooli seinalehte „Tagapink“, sellega on täpselt samamoodi. Kunagi tulime isegi mingis koolidevahelises võistluses esikohale. Kirjandusring käib meil kord nädalas koos, oleme ikka tahtnud igal kuul

midagi huvitavat teha. Nad on terve ja positiivse ellusuhtumisega noored inimesed. Ja kui nii väikese kooli õpilased toovad olümpiaadidelt häid kohti, teeb see õpetajale suurt rõõmu.“

Kirjandusõpetajal on tänases päevas vahest ehk tähtsamgi osa täita kui varem, sest ta võib olla ainuke, kes annab lapsele ellu kaasa killu valgust. Muidu on kõik üks asjade tagaajamine. Karin ilmselt tunnetab seda ja püüab oma õpilasi kõige kiuste ikkagi kirjanduse juurde tuua. Vahel soovitab ta neile raamatuid, mida ise just väärtkirjanduseks ei pea, aga mis võiks noorele põnevust pakkuda. Ja loodab, et ehk tekib sedakaudu laiem huvi ilukirjanduse vastu.

Mu küsimuse peale, kes on tema kõige kuulsam õpilane, jääb Karin mõttesse ja ütleb siis: „Kas neid kuulsaid ongi, aga väga palju tublisid inimesi on siit koolist küll tulnud. Võibolla see on omaette väärtus, et sa ei jookse teisi jalust maha ega roni ükskõik mis hinnaga esiplaanile.“

Armastatud tööd tehes on lähedad aastad kiiresti. Üks juubel on seljataga, kas jätkad õpetajana, kuni jaksad või oled mõelnud mingil hetkel lõpetada, kuigi koolikell heliseb kõrvus vist elu lõpuni, küsin Karin Harjult meie kohtumise lõpus. „Kevadeti on hea meel küll, kui see kell heliseb ja mingil ajal hakkad mõtlema, millal see aeg jälle sügisel kätte jõuab. Aga eks ma ikka ole mõelnud, sest lõputult seda ametit pidada ei ole võimalik. Lähim eesmärk on oma klass lõpuni viia, praegu on nad seitsmendas. Võibolla siis aasta-paar veel, kui on tervist ja tahtmist ja lapsi koolis. Oma koolist ma kindlasti kuhugi mujale enam ei lähe.“

Liina Kusma

Karin Harju poeg Karel lõpetas Tallinna Tehnikaülikooli.